

***Oroszlány Város
Közművelődési Konceptiója
2012-2016.***

Készült: 2012. április

A közművelődési koncepciót felülvizsgálta és módosította: Farkasné Biró Mónika

Oroszlány Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala Jogi és Szervezési Osztály

Korábbi verzió: 2006-2011.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés

I. A művelődéshez való jog

1. Jogszabályi háttér
2. A koncepció célja
3. Közművelődés alapelvei

II. Helyzetelemzés

1. A város múltjából eredő adottságok
2. Jelenlegi helyzetkép
3. SWOT-analízis

III. Közművelődési feladatellátás intézményi háttere

- 3.1. Kölcsey Ferenc Művelődési Központ
- 3.2. Gárdonyi Géza Városi Könyvtár
- 3.3. Oktatási intézmények közművelődési tevékenysége
- 3.4. Kultúraközvetítést segítő egyéb intézmények, szervezetek
- 3.5. Nemzetiségi Önkormányzatok
- 3.6. Egyházak
- 3.7. Média

IV. Célok, feladatok

V. A helyi szervezetekkel való együttműködés

VI. A kulturális terület finanszírozási rendszere

VII. Összegzés

Melléklet

Bevezetés

A kultúrának, a művelődésnek számos megfogalmazása van, mindig az adott történelmi, társadalmi és gazdasági helyzettől függ, hogy mi kerül hangsúlyozásra. „A közkultúra a kulturális értékek létrehozásával, megőrzésével, terjesztésével és művelésével kapcsolatos közösségi tevékenységek és javak összessége, melyeket közvetítő rendszereken keresztül mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni. A közkultúra tehát magában foglalja a közművelődési alapellátás mellett a művészeti értékek megőrzését és közismertté tételét, a nyilvános könyvtári ellátást, a muzeális értékek hozzáféréseinek a biztosítását.”¹ „Közösségi művelődés a helyi társadalomban zajló, rendszerint intézményhez, szervezethez kapcsolódó közművelődési folyamatok összessége. Magában foglalja az állampolgárok öntevékenységre alapozó képzési, alkotó művelődési, ismeretszerző tevékenységeket. A lokalitás mellett meghatározó eleme az egyének aktív hozzájárulása és részvétele a művelődési folyamatok tervezésében, célrendszerének megfogalmazásában valamint a megvalósításban.”²

A lakosság közösségi közművelődését szolgálják a művelődési intézmények, a múzeumok, a könyvtárak, a levéltárak és más közgyűjtemények. A közművelődés fogalmán a nemzeti és egyetemes kulturális örökség javaihoz való hozzájutás lehetőségét értjük. E javak, ismeretek szellemi birtokbavétele törvénnyel biztosított állampolgári jog. A kulturális hagyományok megőrzése, ápolása, a közösségi és egyéni művelődés intézményeinek fenntartása, a polgárok életminőségét javító tevékenységek támogatása a társadalom közös érdeke.

Városunk gazdag kulturális értékekben, az értéket teremtő és közvetítő intézményekben, közösségekben. Oroszlány Város Önkormányzata a közművelődéshez való jog gyakorlását közérdeknek, a közművelődési tevékenységek támogatását közcélnak tartja, a közművelődést olyan értékhordozó közösségi tevékenységnek tekinti, amely a lakosság életminőségét javíthatja, ezért támogatja az ezt segítő intézményeket, szervezeteket.

2006-ban a jogszabályi kötelezettségeket, a helyi sajátosságokat figyelembe véve elkészült Oroszlány Város Közművelődési Koncepciója, melyet a Képviselő-testület a 117/2006. (XII. 12.) Kt. számú határozatával fogadott el. A Koncepció a közművelődés területén 2011-ig határozta meg a célokat és a feladatokat. A jogszabályi és a civil szervezeteknél történt változások, a testületi döntések szükségessé tették a város Közművelődési Koncepciójának felülvizsgálatát, módosítását.

I. A művelődéshez való jog

„Az önkormányzatok ezen túl is kulcsszerepet játszanak a közművelődési intézményrendszer működtetésében: A közművelődési tevékenységek közhasznúságából következően a települési önkormányzat a közművelődési tevékenységek folyamatos megvalósíthatósága érdekében közösségi színteret, illetve közművelődési intézményt biztosít. Ennek formáját, működtetési feltételeit a települési sajátosságokat figyelembe vevő szaktörvény határozza meg. A települési önkormányzat továbbra is helyi rendeletben határozza meg a közművelődési tevékenység támogatását, ellátásának konkrét módját. Alapfeladata a helyi közművelődési tevékenység támogatása.”³

1. Jogszabályi háttér

Magyarország Alaptörvénye szerint „vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.” „Hisszük, hogy nemzeti kultúránk gazdag hozzájárulás az európai egység sokszínűségéhez.”

¹ NEFMI Közművelődési Főosztály: Közművelődési fogalomtár 2008-2012. elektronikus változat

² NEFMI Közművelődési Főosztály: Közművelődési fogalomtár 2008-2012. elektronikus változat

³ A magyar közművelődés szakpolitikai koncepciója, 2012. Bp.(10. o.)

A XI. cikk kimondja, hogy „minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez” és „Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”

A még jelenleg hatályos helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzat feladata a közösségi tér biztosítása, a közművelődési, a tudományos és a művészeti tevékenység támogatása.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 7. pontja szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat a kulturális szolgáltatás, a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása, a filmszínház, az előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme, a helyi közművelődési tevékenység támogatása.

A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 64. § (1) bekezdése és 76. § (1) bekezdése alapján a települési könyvtári ellátás biztosítása, a helyi közművelődési tevékenység támogatása a helyi önkormányzatok kötelező feladata. A 77. § alapján a települési önkormányzat a helyi társadalom művelődési érdekeinek és kulturális szükségleteinek figyelembevételével, e törvény és a helyi lehetőségek, sajátosságok alapján rendeletben határozza meg, hogy a törvényben felsorolt feladatokból mit, milyen konkrét formában, módon és mértékben lát el.

A fenti törvények értelmében Oroszlány Város Önkormányzata alapvető közművelődési feladata, hogy kulturális szolgáltatásokat biztosítson a város lakosságának, melynek alapelveit a helyi közművelődési tevékenység támogatásáról és működési feltételeiről szóló 8/2005. (III. 9.) Ör. rendelete határozza meg. Oroszlány város minden polgárának és közösségének joga, hogy műveltségét, készségeit gyarapítsa, közösségi művelődési jogait érvényesítse, igénybe vegye az önkormányzati fenntartású közművelődési intézmények szolgáltatásait.

2. A koncepció célja

2012. januárjában jelent meg az országos koncepció „A magyar közművelődés szakpolitikai koncepciója”, mely 2020-ig határozza meg a célokat, feladatokat. A koncepció kiemelt területei: a közművelődés alapintézményei, a felnőttképzés, a közösségi művelődés, a kulturális vidékfejlesztés, a határon túli magyar kultúra, a kulturális örökség digitalizálása, a közoktatással való szoros együttműködés, a hagyományápolás és a magyar nyelv ügye.

Oroszlány város kulturális koncepciójának célja, hogy a szaktörvényt és a helyi közművelődési rendeletet, az országos koncepciót, valamint a város kulturális múltjának tapasztalatait figyelembe véve egy hosszabb időszakot átfogva vázolja fel az elérni kívánt helyzetet, eredményt úgy, hogy a célhoz vezető út megfogalmazása kiindul alapot biztosítson a tervezési munkához, az intézmények, szervezetek éves programjainak elkészítéséhez, a feladatok megvalósításához.

A jogszabályi kereteknek megfelelően, a feladatellátás során figyelembe kell venni a helyi társadalom művelődési igényeit, egységes alapelvek szerint meghatározni a város által támogatott tevékenységek körét, azok ellátásának módját és feltételeit, kijelölni a prioritásokat, a szakmai és finanszírozási alapelveket.

Meg kell határozni a közművelődés szerepét Oroszlány fejlődésével kapcsolatos önkormányzati elképzelésekben, valamint az önkormányzat érdekeltségét, szerepvállalását a kistérségi (járási), fejlesztési együttműködésekben. Példák erre Oroszlány Város Turisztikai Programja, valamint Oroszlány Város Településfejlesztési Koncepciójának prioritásai. Az önkormányzatnak célszerű keresnie a kultúra finanszírozásának új, az eddigieknél tágabb teret biztosító, sőt azokat ösztönző formáit. A központi irányítás által meghatározott elképzelések mellett, városunkban érdemes támogatni a civil szférából érkező kulturális igényeket, valamint az európai kultúrával összekötő, az integráció szempontjából meghatározó kulturális eseményeket, kezdeményezéseket.

A településen jelenleg nem működik Közművelődési Tanács, amely a lakosság igényeit, véleményét tolmácsolhatná. A Közművelődési Tanács létrejöttét nem a helyi önkormányzat, hanem a települési jegyzőnél a közművelődési célú társadalmi szervezetek kezdeményezhetik. Az önkormányzat kész arra, hogy támogassa a civil szférát a tanács létrehozásában, működtetésében. 2011-ben felhívtuk erre a település szervezeteinek figyelmét, de továbbra sem alakult meg a Tanács.

3. Közművelődés alapelvei

Önkormányzatunk a közművelődési koncepció megalkotása során összhangban a fenti jogszabályokkal az alábbi elveket fogalmazza meg:

- Figyelemmel az esélyegyenlőségre, az egyenlő bánásmód követelményére minden állampolgár számára biztosítani kell a művelődéshez való jogot, továbbá a tehetséges fiatalok, valamint a hátrányos helyzetű, vagy a fogyatékos személyek és csoportjaik számára a kulturális lehetőségek hatékony kihasználását. A művelődés területein nem lehet különbséget tenni a személyek között a nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb nézet, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez való tartozás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet alapján.
- Az állampolgárok joga, hogy megismerhessék a kulturális örökség javait.
- A kultúra részterületei egymással összefüggő és kölcsönhatásban álló egészet képeznek.
- A kultúra jelentős szerepet tölt be a különböző korosztályok szellemi nevelésében, a személyiség formálásában.
- Önkormányzatunk a tulajdonát képező művelődési intézményeket fenntartja, működteti és együttműködik az intézményben dolgozó szakemberekkel, a helyi szervezetekkel.
- A város lakosságának joga, hogy igénybe vegye az önkormányzati fenntartású közművelődési intézmények szolgáltatásait, műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa.
- Minden korosztály számára biztosítani kell, hogy a kulturált szabadidő hasznos eltöltéséhez megfelelő program álljon rendelkezésre.
- Önkormányzatunk az anyagi lehetőségei függvényében támogatja a városi rendezvényeket.
- Az intézmények, szervezetek versenyeredményei pozitív hatásokat jelenthetnek városunkban élő emberekre, az országos és nemzetközi versenyeken elért sikerek növelhetik városunk hírnevét.
- A helyi közművelődési feladatok ellátásában az önkormányzat elősegíti és igényli a civil közösségek, szervezetek, a magánszemélyek, valamint a kulturális tevékenységet is végző gazdasági vállalkozások közreműködését.

II. Helyzetelemzés

1. A város múltjából eredő adottságok

Oroszlány Komárom-Esztergom megyében található 19.961 fő állandó lakosságú város, regionálisan a Közép-Dunántúlhoz tartozik. Tatabányától, a megyeszékhelytől 15 km távolságra van. Közigazgatási területe az évszázadok során változott, jelenleg 76 km². A város az elmúlt 20-25 év alatt fokozatosan vált a megye legkisebb területű (199 km²), - 6 települést magába foglaló - kistérségi központjává. Az 5 község - Bokod, Dad, Kecskéd, Kömlőd, Szákszend - mindegyike 1.000 főnél nagyobb lélekszámú. Urbanizálódó térség, melynek vonzáskörzetében egyre szorosabb a munkahelyi, az ellátási és a szolgáltatási kapcsolat. Ez egyrészt a földrajzi közelségből adódik, másrészt az évtizedekkel ezelőtt központilag és megyeileg kialakított kapcsolatból, valamint a társulási megállapodásokból.

Oroszlány - földrajzi adottságaiból adódóan - komoly természeti értékkel rendelkezik. Közigazgatási területének 60%-a erdő (nagy része természetvédelmi terület), amely természetjárásra, öntevékeny művelődésre alkalmas. A városban, valamint a külterületén található építészeti emlékek vonzzák a látogatókat.

A település gazdaságát alapvetően a szénbányászat, majd a ráépülő energiatermelés határozta meg. Ez a gazdasági szerkezet a 90-es években jelentősen átalakult. A város akkori és jelenlegi vezetése kialakította koncepcióját az ipari szerkezet átalakítására. Bebizonyosodott, hogy az Ipari Park

„mentette meg” a települést, hiszen azóta a helyi munkaerő legnagyobb foglalkoztatója. Megnőtt a gazdasági egységek kultúráját, oktatást támogató szerepe, a civil szervezetek városi szintű rendezvényeinek patronálása.

A kultúra és művelődés szempontjából Oroszlány heterogén összetételű város. A kulturális tradíciókat meghatározza a letelepített szlovákság nemzetiségi hagyományai, a betelepült roma lakosság szokásai, valamint a bányász hagyományok, ünnepek.

A település múltja évszázadokig nyúlik vissza. Az egykori jobbágyfalu neve a századok során többször felbukkant. A különböző betelepítések eredményeként német és szlovák ajkúak élnek a környéken. A legrégebbi hagyományoknak az 1700-as években letelepített szlovák nemzetiségű lakosság által megőrzött szokások és kulturális tradíciók tekinthetők. A település történetében akkor következett be radikális fordulat, amikor a 40-es években megkezdtek a felfedezett szénvagyon kitermelését. A fejlődés következményeként 1954-ben Oroszlányt várossá nyilvánították. A bányászok életformájára hatással voltak a környékbeli német nemzetiségűek, valamint az ország különböző tájairól ideköltözők éppúgy, mint az Erdélyből áttelepült, és Brennerbányáról idetelepített bányászok. Az ismert és ápolott kulturális hagyományok széles körben kapcsolódnak a bányászathoz (Borbála nap, Bányász és Villamos Nap).

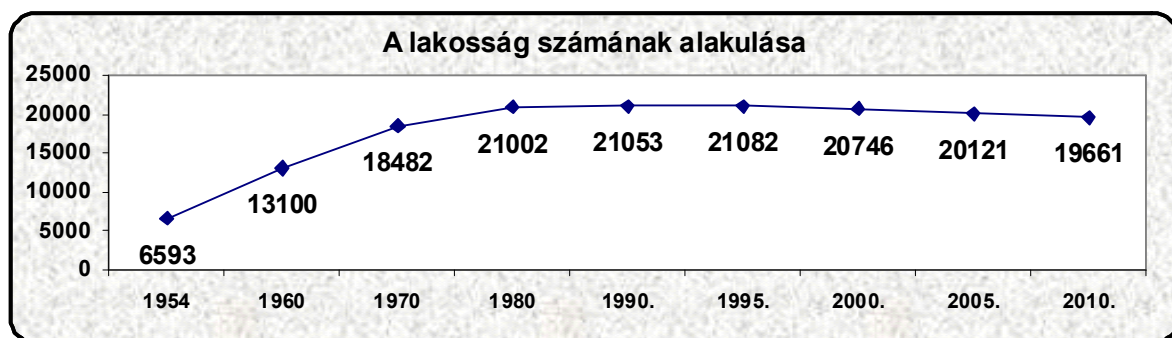
Az 1980-90-es évektől napjainkig megindult a határon túli bevándorlás is, elsősorban Erdélyből.

Az országon belüli migrációs folyamatok tovább formálták a település nemzetiségi és etnikai összetételét. Az elmúlt évtizedekben és napjainkban is jelentős számú roma család telepedett/telepedik le.

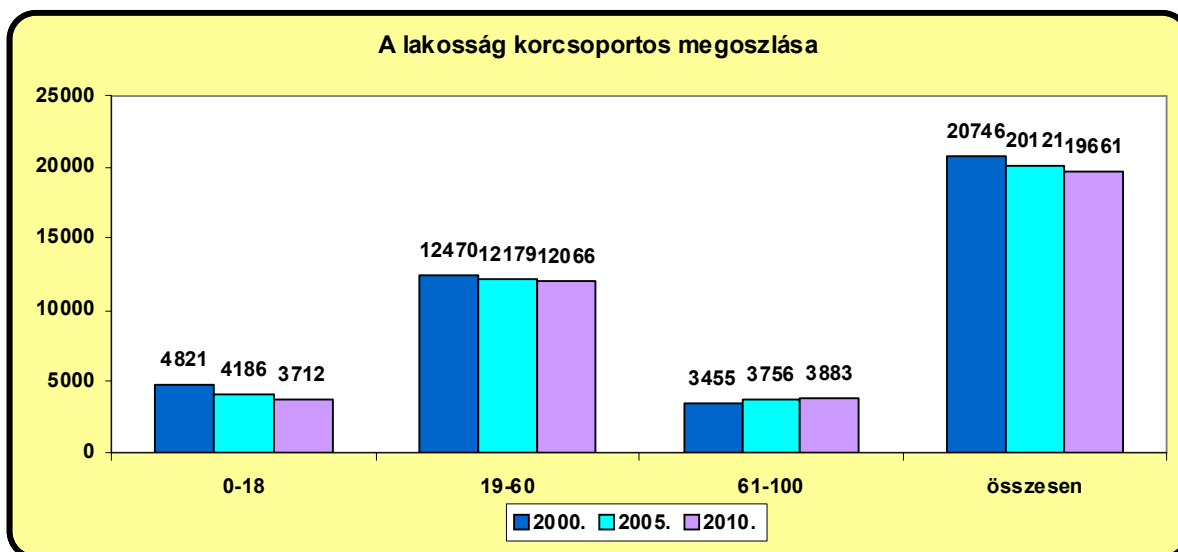
Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait szabályozta. Ennek eredményeként 1995-ben megalakult a szlovák kisebbségi önkormányzat, mely feladatának tekinti a kisebbség nyelvének az ápolását, hagyományainak megőrzését, tárgyi és szellemi kultúrájának gyarapítását, a kisebbségi érdekek hatékonyabb érvényesítését, egyéni és közösségi önazonosságuk megőrzését. Érdekeik érvényesítése érdekében 1998-ban megalakult a cigány kisebbségi önkormányzat is.

A helyi polgároknak és az ide látogatóknak színes programokat kínálnak a közművelődési és közgyűjtőményi intézmények, egyesületek, civil közösségek, nemzetiségi és egyházi szervezetek, oktatási intézmények. A rendszerváltás előtt is a hagyományápolás, a hagyományörzés bázisait jelentették a városban működő ének- és zenekarok, néptáncsoportok, közösségi szervezetek tevékenységei. Ezekben az évtizedekben jelentős esemény volt a Vértesi Napok komplex programjainak megszervezése.

2. Jelenlegi helyzetkép

A város megalakulásától kezdve az 1980-as évekig folyamatosan nőtt a lakosság száma, majd másfél évtizeden keresztül stagnált, az 1990-es évek közepétől viszont csökkenni kezdett. Ez a folyamat jelenleg is tart.

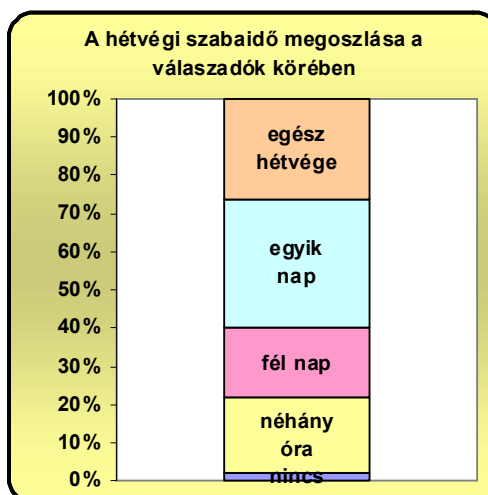
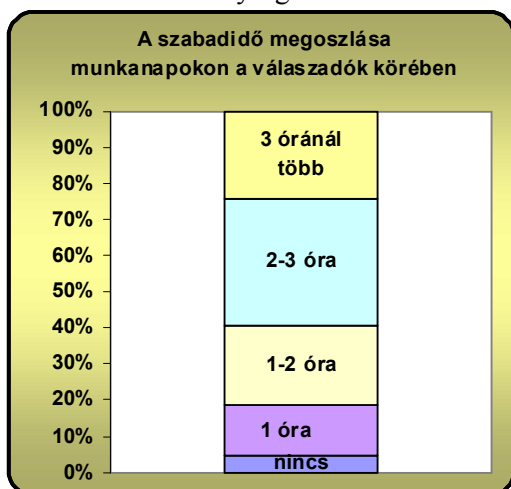

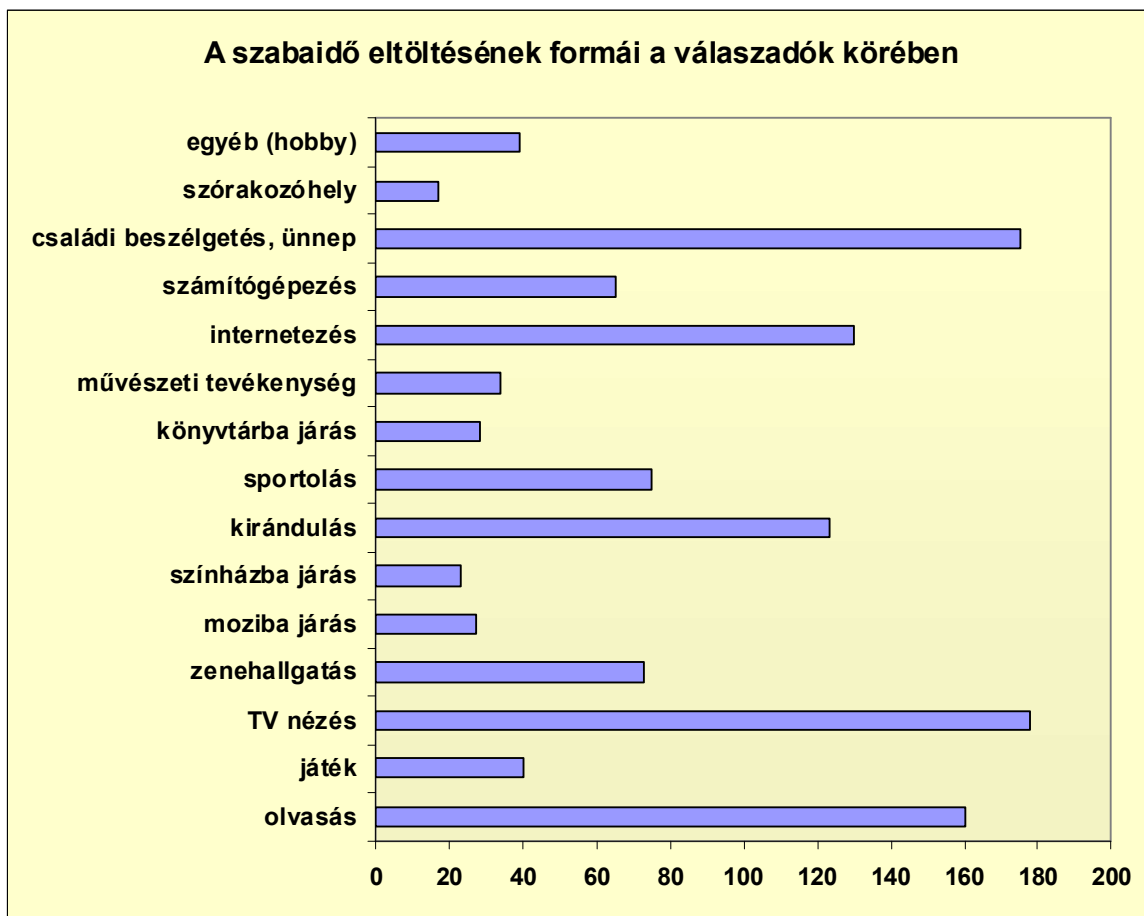
Az elmúlt 10 év során a város összlakossága 5,2 –kal csökkent, korcsoportonként azonban jelentős eltérések vannak. Az aktív korú lakosság száma 3,2 %-kal kevesebb, a nyugdíjasoké viszont 12,4 %-kal több. A 18 év alatti korosztály egy évtized alatt negyedével (23 %) csökkent, aminek hatásai már néhány éve elérték a közoktatási intézményeket. A demográfiai csökkenés hosszabb távon jelentős problémákkal fog járni. Ez először az eltartó lakosság számának folyamatos csökkenését fogja eredményezni, majd néhány éven belül a város elöregedését jelentheti, ami a jelenlegi intézményrendszer átszervezésével kell, hogy járjon.

A város közművelődési koncepciójának elkészítésekor fontos áttekinteni, hogy a város közművelődési tevékenységének és folyamatainak milyen sajátos jellemzői vannak. A koncepció felülvizsgálatát a helyi lakosság körében végzett felmérés előzte meg. (A válaszadók nem, kor, iskolázottság, foglalkozás szerinti megoszlását az 1. sz. melléklet tartalmazza.) A cél az volt, hogy mind a koncepció, mind a helyzetértékelés a valós adatokon és elképzeléseken alapuljon, a kutatás eredményeire támaszkodva fogalmazódjanak meg a helyi kulturális célok és feladatok.

A város valamennyi intézménye véleményt, javaslatot tett városunk kulturális életével kapcsolatban. A statisztikai adatok, a vélemények és a különböző területeken korábban készült beszámolók és tájékoztatások figyelembe vételével készült el a helyzetelemzés és koncepciótervezet.

A mindennapi tevékenységek (tanulás, munka) mellett szükség van a testi és szellemi megújulásra. Sokszor hallani, hogy „nincs egy perc szabadidőm”, mégis a felmérések alapján - a lakosság néhány %-a kivételével - naponta minimum legalább egy óra, a hétvégén minimum néhány óra rendelkezésre áll szabadidős tevékenységre.

A gyerekek, a fiatalok a kulturális tevékenységeken keresztül történő szocializációja elengedhetetlen abból a szempontból, hogy a fiatal megtanulja a közösséghez történő alkalmazkodást. A fiataloknak lehetőséget kell teremteni szabadidejük hasznos eltöltéséhez. Olyan kezdeményezéseket kell támogatni, amelyek segítik önkifejezésüket, kreativitásukat. A szabadidő hasznos eltöltése egyben alternatívát is jelent deviáns időtöltési formákkal szemben. Éppen ezért szükséges a fiataloknak olyan rendezvényeket, koncerteket, tanfolyamokat, táborokat, kulturális rendezvényeket, közösségi programokat szervezni, melyek számukra elérhető, amelyek kiváltják érdeklődésüket.

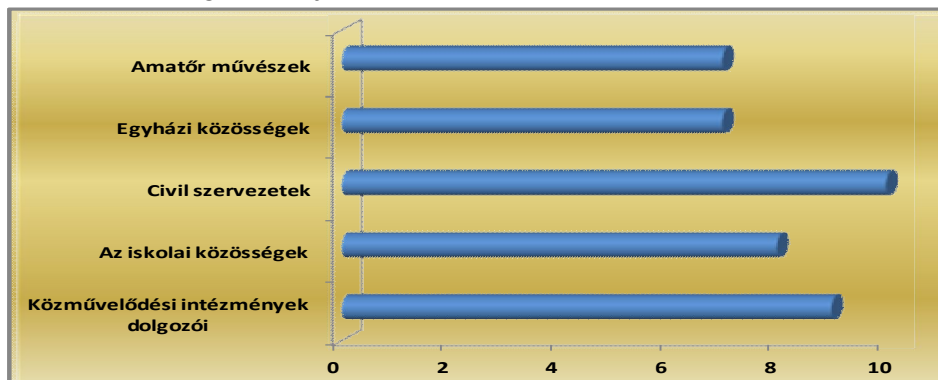
Egy 2009. évi a helyi fiatalokat megcélzó felmérés alapján a szabadidejükben a fiatalok elsősorban nem a mozgást és a kulturált közösségi programokon való részvételt, hanem a tv nézést, a számítógépezést, a diszkók, a vendéglátó-ipari egységek és plázák szolgáltatásait választják.

Jelen felmérésünk válaszadóinak kétharmada az aktív felnőtt korú lakosság köréből került ki, és a válaszadók közel fele diplomával, további egyötödük legalább érettségivel rendelkezik. A felmérés rámutatott arra is, hogy a kultúrával, művelődéssel naponta kapcsolatba kerülők többsége az intézményeinkben tanul vagy dolgozik (kulturális, közoktatási, szociális, hivatali) és a civil szervezetekben tevékenykedők között is sokan rendelkeznek magasabb végzettséggel. Visszajelzések alapján a különböző egyesületeknek vagy a 18 éven aluliak (táncsoportok, zenekarok, sportszervezetek) vagy a 40-50 éven felüliek a tagjai. A 20-40 éves korosztály ezekben a szervezetekben nem mutat aktivitást.

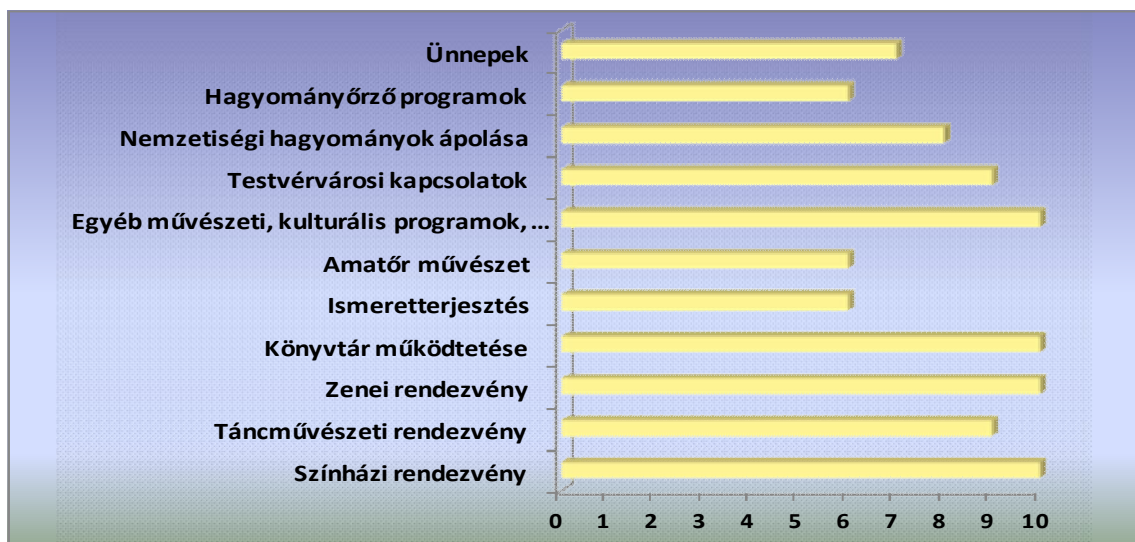
A felmérés két pozitív visszajelzése, hogy még mindig sokan olvasnak és az elidegenedő társadalmunkban a családi kötelékeknek még mindig jelentős szerepe van.

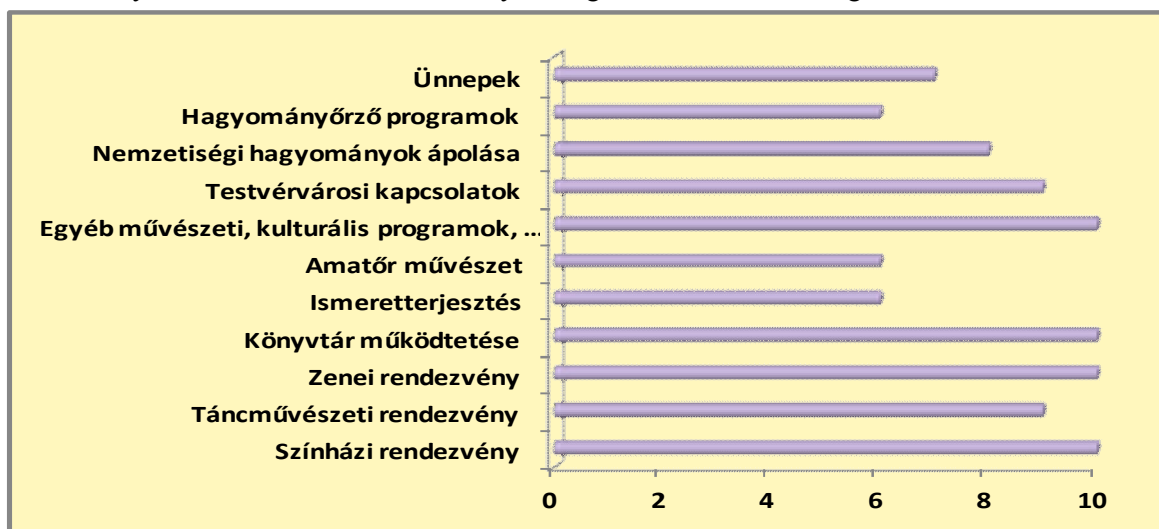
Városunk 10 intézményének véleményét alapul véve⁴ a helyi közművelődést és kulturális életet leginkább az alábbi közösségek alakítják:

Az intézmények a felsorolt kulturális tevékenységek közül az alábbiakat emelték ki:

Az intézmények az alábbi kulturális események megtartását tartották elengedhetetlennek:

⁴ A közoktatási, közművelődési intézmények mellett a Szociális Szolgálat véleményét is kikértük. A felsorolt válaszlehetőségek közül csak azok kerültek megjelenítésre, amelyeket a 10 intézmény közül legalább 6 megjelölt.

A lakosság megítélése szerint városunkban az alábbi kulturális, közművelődési értékekre lehetne építeni:

- a Művelődési Központ és a Városi Könyvtár sokrétű tevékenységére;
- a közoktatási intézmények oktatás melletti kulturális tevékenységére;
- a helyi múzeumaink értékeire (Tájház, Bányászati Múzeum, Majk), amelyeket jobban kellene országosan is hirdetni;
- a helyi zenekarok, énekarok műsoraira;
- az egyházak kulturális tevékenységére;
- a hagyományokra épülő rendezvényekre (Bányásznapi, Falunapi, húsvéti és karácsonyi programok);
- a szabadterei rendezvényeknek alkalmas helyszínekre, amelyeket jobban ki kellene használni: tópart, Öreg-hegy, Víztorony;
- a Vértes természeti szépségeire, a környék történelmi emlékeire;
- valamint a sportlétesítményeinket jobban ki lehetne használni kulturális célokra is.

Az intézményeink szerint a közművelődés terén az elmúlt három évben az alábbi jelentősebb eredmények születtek:

- a TÁMOP pályázattal a könyvtár technikai állományának és berendezésének fejlesztése;
  - a Költészet Napjának, a Magyar Kultúra Napjának, a Tánc Világnapjának színvonalasabb megünneplése;
  - a Könyvtár és a Művelődési Központ szétválasztása;
  - az Adventi kórustalálkozó évenként megtartása;
  - a gyerekeknek szóló film - és színházi előadások megszervezése;
  - az író-olvasótalálkozók megrendezése;
  - az ünnepi programok szervezettségének, színvonalának erősödése;
- valamint:
- „A közművelődésre fordított források elégségesek a kulturális színvonal fenntartására, emelésére.”
  - „A közművelődésben az elmúlt időben pozitív változások figyelhetők meg. Több, színesebb rendezvény, kiemelt célcsoportok pontos meghatározása, civil szervezetek több irányú bevonása.”

A lakosság és az intézmények hasonló megítélése szerint az alábbi kulturális, közművelődési értékeinkre lehetne építeni:

- a közösségeket összefogó a „Civileké a ház” rendezvénysorozatra, a civil szervezetek tevékenységére;
- a helyi művészeti iskolák, csoportok tevékenységére, akik évről évre országos és nemzetközi porondon is kiváló eredményeket értek el;
- a majki rendezvényekre (mindemellett a korábbi majki programokat fel kellene elevíteni);
- a Fő téri programok folytatására („Elő szilveszter” és a „Nyári esték” rendezvény);
- a Művelődési Központ megújuló programkínálatára (pl. a megváltozott színházi műsorpolitikára).

A lakosság megítélése szerint városunk kulturális, közművelődési problémái, hiányosságai az alábbiak:

- a városi programok nincsenek koordinálva;
- nincs éves kulturális naptár, amely tartalmazná a programokat és azok időpontját;
- évek óta nem készült a város és környékét bemutató kiadvány;
- nem jut el mindig minden információ a megcélzott közönséghez;
- a helyi múzeumainkat az oroszlányi lakosok nem látogathatják kedvezményesen;
- a magas színvonalú színházi rendezvények száma kevés;
- a rendezvényekről viselkedni nem tudó személyeket a sportrendezvényekhez hasonlóan ki kellene vezetni;
- a csellengő fiatalok önszerveződésének problémái;
- a lakosság egy részének műveltségi szintje alacsony és ezzel sokszor együtt jár az igénytelenség is;
- sok a rongálás, szemetelés a városban, különösen a parkokban;
- nem elég színes a programkínálat;
- az önálló filmszínház évek óta hiányzik;

- nincs szabadidőpark a tinédzsereknek;
- több park kellene szökőkúttal, pihenőhellyel;
- az eltérő érdeklődési körök miatt nehéz mindenkinek megfelelő programot kínálni;
- nincsenek közös családi programok, a „Családi napot” újból meg kellene rendezni;
- a Bányász Klub Alapítvány megszűnt;
- a helyi alkotók kevés teret kapnak;
- a programok egy része nem alkalmazkodik a munkaidőhöz;
- a közösségi munkából jóval több embernek kellene kivennie a részét;
- évek óta hiányzik a strand, mely a nyári szabadidő eltöltésének színtere volt;
- a kultúrához, a kulturálódáshoz pénz kell, pénzhiány mindkét oldalon;
- „a politika, az önkormányzat ne szóljon bele a rendezvények megszervezésébe bízva a szakemberekre”.

Az intézmények szerint az alábbi kulturális tevékenység hiányzik városunkban:

- a magyar néptánc, a hagyományörzés és - ápolás nem szerepel a palettán, a hagyományok jó része feltáratlan és feldolgozatlan;
- az amatőr, művészettel foglalkozó ifjúsági klubok hiányoznak városunkból;
- az iskolarendszeren kívüli oktatás száma kevés;
- a fogyatékkal élők részére több kulturális program kellene, illetve át kellene hidalni és a közös pontokat meg kellene találni ezeknél a csoportoknál.

A lakosság és az intézmények hasonló megítélése alapján városunk kulturális, közművelődési problémái, hiányosságai az alábbiak:

- a kulturált szórakozóhelyek hiányoznak (pl. beszélgető hely, zenés szórakozóhely, tematikus táborok és foglalkozások, kiemelten a 20-40 éves korosztály számára);
- kevés a koncertek, hangversenyek száma, kevés az alkalom a zenekari felvonulásokra;
- a tudományos élet és tevékenység igen szegényes, kevés az ismeretterjesztő előadás;
- kevés a nyári program, a nyári időszakban több fesztivál jellegű rendezvény kellene,
- „a fiatal korosztály megszólítása, megnyerése fontos feladat, részükre szórakozási lehetőségek, ifjúsági programok szervezésére nagy szükség lenne”.

Az intézmények, a lakosság fejlesztési javaslatai:

- a rendezvények helyszíneit biztosítani kell, a programokhoz korszerű, jó technikai berendezések, szakképzett kezelő személyzet szükséges;
- a fogyatékkal élő embereket segíteni kell, fel kell mérni igényeiket;
- egy állandó szabadtéri színpadot kellene felállítani;
- a könyvtár állományát a kor igényének megfelelően bővíteni kellene;
- iskolarendszeren kívüli oktatás lehetőségeivel jobban kellene élni;
- ifjúsági közösségi teret kellene kialakítani;
- olyan civil szervezeteket kell létrehozni, amely a fiatalok közösségformáló kezdeményezője lehetne;
- több, az „ifjúságért” felelős közművelődési szakemberre lenne szükség;
- egy művelődési-ifjúsági- sport referens státuszt kellene biztosítani;
- „a városi rendezvények (akár kulturális, akár ünnephez kötődő) szervezői és rendezői megfelelő kvalitással, helyismerettel és tárgyi tudással rendelkezzenek, vagy legalább kérjék az adott témában hozzáértők segítségét (elkerülendő a botrányos helyszínek, ünnepet megszegyenítően színvonalatlan és nem tárgyhű-drága pénzen megfizetett előadók felléptetése, a technikai malőrök, stb.)”;
- „a Kölcsey Ferenc Művelődési Központ akadálymentesítése, a színházterem hang-, fénytechnikájának javítása, a nézőtér komfortfokozatának növelése (székek, klíma)”;
- „a Gárdonyi Géza Városi Könyvtár mielőbbi akadálymentesítése (ennek valószínű az egyik legjobb megoldása az új szolgáltató városközpont megvalósulása lenne - ahova az intézmény átköltözne - melynek előkészítő munkálataiban aktívan részt kívánunk venni)”;
- „a humán szolgáltató, fejlesztő intézmények tervszerűbb együttműködése, minőségi koordináció megvalósítása”;
- „szükségletfelmérés a tárgy körben és annak megfelelő fejlesztési irány”.

3. SWOT-analízis

A visszajelzések alapján a koncepció kialakításánál figyelembe kell venni, melyek az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek a művelődés területén:

Erősség	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> » A közművelődés alkalmas a közösségi szellem kialakítására, baráti társaságok összekovácsolására. » A közművelődési intézmények működtetését, fenntartását kötelező feladatként önkormányzatunk biztosítja. » A település nagyságához képest magas a civil szervezetek száma. » Az intézmények, civil szervezetek szép eredményeket érnek el a versenyeken. A város hírnevét viszik tovább a szép sikereket elérő egyesületeink. » Kiemelkedő tehetségű művészeink példaképévé, ösztönzőivé válhatnak a többiek, elsősorban a gyermekek számára. » Jelentős humántőkével rendelkezik városunk. » Kulturális hagyományok sokszínűsége. » Helyi rendeleti szinten önkormányzatunk támogatást biztosít a civil szervezetek számára. 	<ul style="list-style-type: none"> » Folyamatosan csökken a fiatalok (ezen belül is legjobban a 0-18 éves korosztály) száma. » Városunkban magas a szociális támogatásra rászoruló családok, fiatalok száma. » A fogyatékosok esélyegyenlőségének biztosítása több területen nem valósult meg, illetve nem történt előrelépés. (akadálymentesítés stb.). » A Művelődési Központ színháztermének műszaki állapota. » A könyvtár jelenlegi helyén nem bővíthető. » Más-más okból, de kevés a fogyatékkal élők és a hátrányos helyzetű rétegek művelődési lehetőségét biztosító egyesületek száma. » Munkahelyi, lakóközösségek szerveződésének hiánya. » A turisztikai látványosságok, a helyi lehetőségek propagálása (kiadványok, bemutatófilmek hiánya). » A kulturált szórakozóhely hiánya.
Lehetőség	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> » Pályázatokkal az infrastruktúra további fejlesztése. » A művelődési lehetőségek kiszélesítésével még több fiatal esetében lehetne a deviáns életmód kialakulásának lehetőségét csökkenteni. » A csellengő fiatalok hasznos időtöltésének megszervezése. » A kistérségi szerep növelése, az együttműködések erősítése. » Az info-kommunikációs eszközök széleskörű használatával hatékonyra válhat az információáramlás. » Széles azon lehetőségek köre, mellyel jóval több embert lehetne ösztönözni művelődésre. (bemutatók, megfelelő információ stb.) » Turisztikai vonzerő növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> » A válságot leginkább a szegény családok érzik meg, várhatóan még kevésbé tudják a szolgáltatásokat megfizetni. » Igénytelenség egyes társadalmi, illetve korcsoportoknál.

III. Közművelődési feladatellátás intézményi háttere

A közművelődési alapellátás „az állam és az önkormányzatok által biztosított személyi, infrastrukturális és pénzügyi feltételrendszer olyan minimuma, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára az aktív, közösségi művelődési tevékenység gyakorlását. Az alapellátás része a megfelelő épület vagy helyiség, a tevékenységet segítő közművelődési szakember, a szükséges műszaki-technikai eszközök, berendezések, felszerelések, valamint a megfelelő költségvetési fedezet.”⁵

A városunkban több helyszínen, sokféle szervezeti keret között végeznek közművelődési tevékenységet, amely eleve biztosíthatja a sokszínűséget, az igények viszonylag széles skálán történő kielégítését. A lakosságon is múlik, ki mennyire él, anyagi helyzetétől függően élhet ezekkel a lehetőségekkel.

Oroszlány Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 160/2011. (IX.4.) Kt. számú határozatában döntött a Művelődési Központ és Könyvtár intézményi átszervezéséről és az új intézmények a Gárdonyi Géza Városi Könyvtár és a Kölcsey Ferenc Művelődési Központ önálló működéséről. Önkormányzatunk a kötelező művelődési és könyvtári intézményi feladatok ellátásával a két intézményt bízta meg.

3.1. Kölcsey Ferenc Művelődési Központ

A Művelődési Központ ellátja az 1997. évi CXL. törvény 77. § (2) bekezdésében foglalt közművelődési alapfeladatokat. Az intézmény a város mindennapjainak és ünnepeinek művelődését, szórakozását igyekszik biztosítani. A feladatrendszere igen összetett: a gyerekek és fiatalok ügyességét fejlesztő művelődési és szórakoztató programoktól, a napi életet megkönnyítő praktikus ismeretek megszerzésétől, a szakmai tudást mélyítő tanfolyamokig. A cél érdekében biztosítják közösségeik, klubjaik, szakköreik működését, fogadják, és szakmai támogatást nyújtanak önálló kezdeményezésű közösségeknek, tanfolyamoknak, helyet adnak egyesületeknek, alapítványoknak, intézményükben működő, de más székhelyű közösségeknek.

Rendszeresen rendeznek kiállításokat. Cél a helyi és országos művészek a művészeti ágak, technikák bemutatása.

Az intézményi tevékenység szerkezetében a felsoroltakon kívül fellelhető az ismeretterjesztés és a településtörténeti rendezvények aktív segítése. Az előadások tartalmát az aktualitásokhoz igazítják.

Közösségfejlesztő programjuk kiemelt feladata a Városi Civil Fórum működtetése. Itt alkalom nyílik a civil szervezeteket érintő problémák megbeszélésére, az egyeztetésekre, a városban történő gazdasági, társadalmi események megvitatására. Az elmúlt évek egyik legfontosabb feladata volt a Nemzeti Civil Alapprogram megismertetése, működési rendszerének bemutatása, a pályázati lehetőségek, módszerek útmutatóinak biztosítása.

Az intézmény tartalommal telt közösségi színtér, ennek egyik jó példája a „Civileké a ház” rendezvénysorozat, amely több mint másfél évtizede biztosítja a bemutatkozást (kiállítás, előadás, műsor) a helyi és néhány éve már a kistérségi civil szervezeteknek is.

⁵ NEFMI Közművelődési Főosztály: Közművelődési fogalomtár 2008-2012. elektronikus változat

Az alábbi adatokból is kitűnik, hogy az elmúlt években jelentősen csökkent az iskolán kívüli képzések, az ismeretterjesztő előadások és az ez iránt érdeklődők száma. Ugyanakkor az intézmény tényleges alapfeladatai közé tartozó rendezvények, kiállítások, események száma nőtt és ezekre a kulturális rendezvényekre kétszer annyian voltak kíváncsiak, mint egy évtizeddel ezelőtt.

Tevékenység	2005. évi statisztika				2011. évi statisztika			
Alkotó művészeti közösségek Összesen:	6 csoport	85 tag	300 foglalkozás	35 bemutatkozás	5 csoport	321 tag	191 foglalkozás	19 bemutatkozás
Előadói népművészeti csoportok Összesen:	3 csoport	49 tag	113 foglalkozás	14 bemutatkozás	1 csoport	9 tag	46 foglalkozás	3 bemutatkozás
Alkotó népművészeti csoportok Összesen:	2 csoport	16 tag	56 foglalkozás	3 bemutatkozás	2 csoport	17 tag	63 foglalkozás	3 bemutatkozás
Előadások, ismeretterjesztés összesen	108 száma		608 résztvevő		7 száma		267 résztvevő	
Tanfolyamok összesen:	17		208 résztvevő		6		51 résztvevő	
Klub összesen:	10 csoport	283 tag	245 foglalkozás		26 csoport	1317 résztvevő	60 foglalkozás	
Összes kiállítás	7		1729 résztvevő		11		7850 résztvevő	
Összes művészeti esemény	17		4373 résztvevő		37		7421 résztvevő	
Összes szórakoztató rendezvény	5		1212 résztvevő		20		2440 résztvevő	
Összes közösségi rendezvény	17		2312 résztvevő		106		19894 résztvevő	
Összes rendezvény	156		18194 résztvevő		174		37605 résztvevő	
Táborok	13		534 résztvevő		4		570 résztvevő	

3.2. Gárdonyi Géza Városi Könyvtár

A Városi Könyvtár ellátja az 1997. évi CXL. törvény 54. § (1), az 55. § (1) és a 65. § (1) bekezdésében foglalt a nyilvános könyvtári ellátással kapcsolatos alapfeladatokat. Mindenki számára biztosítja az információhoz való hozzáférést a kultúra, az irodalom és a gazdaság területén. Őrzi és ápolja a klasszikus könyv-, zene- és könyvtárkultúrához kapcsolódó értékeket. Szervezett programjaik könyves ünnepekhez, kulturális évfordulókhöz és helyi értékekhez kötődnek (Költészet Napja, az Ünnepi Könyvhét stb.), de helyet kapnak a programokban könyvbemutatók, író-olvasótalálkozók is. Szolgáltatásaival, irodalmi és kulturális programjaival és helyismereti dokumentumok gyűjtésével sokrétű tevékenységet végez.

A hagyományos könyvtári funkciók javítását új dokumentumok beszerzésével valamint a számítógépes feldolgozásával érik el. A könyvtár szolgáltatásai kialakításával arra törekszik, hogy a polgárok szabadon és korlátozás nélkül hozzájussanak az információkhoz. A tájékoztatás a könyvtárban magas színvonalú, a helyben megtalálható tájékoztatási segédleteken túl igénybe vehetők más információszoftárak adatbázisai és az Internet nyújtotta lehetőségek. A könyvtárközi kölcsönzés színvonala javult, az Országos Dokumentumellátó Rendszer nyújtotta szolgáltatások révén, valamint az on-line lehetőségek kihasználásával, szinte teljes körűvé vált a dokumentum hozzáférés.

Az alábbi statisztikai adatokból is kitűnik, hogy az elmúlt évtizedben az audiovizuális eszközök, a számítógép térnyerése ellenére nem csökkent a könyvtári szolgáltatást igénybe vevők száma. Mind az összlakosság, mind a 14 éven aluliak korosztályánál megfigyelhető az emelkedés.

	2005.	2011.
Állomány:	92977 db (könyv, audiovizuális, elektronikus stb.)	88236 db (könyv, audiovizuális, elektronikus stb.)
Beiratkozott olvasó:	2535 fő (ebből 976 fő 14 éven aluli)	2922 (ebből 1185 fő 14 éven aluli)
Kölcsönzés/dokumentum:	32520 db	33098 db

Mindkét intézménynél a szakmai munka minőségének javulásához hozzájárultak az utóbbi évek önkormányzati beruházásai, fejlesztései. A szakmai feladatok megvalósítását a fenntartói finanszírozáson túl pályázati támogatások segítették.

A közművelődési intézmények nem tudnak teljes mértékben megfelelni a fiatalság sajátos elvárásainak, olyan kínálatot és tereket biztosítani, amelyek az ifjúság minden rétegét kielégítenék. Néhány egyesület törekvései elismerésre méltóak, ám önmagukban nem képesek a hiányokat pótolni. Ahhoz, hogy a városhoz ez a korosztály is erősebben kötődjön, szélesebb összefogásra van szükség. Jó kezdeményezésnek bizonyult a gyerekeknek szervezett nyári tematikus táborok, melyek az előző években „teltházasan” működtek.

Az intézmények honlapján megtalálhatók a programokról valamint a könyvtárról és szolgáltatásairól nyújtott információk.

3.3. Oktatási intézmények közművelődési tevékenysége

Az intézményi adottságok és feltételek megfelelőek, a város korszerű óvodai, általános iskolai és középfokú intézményhálózattal rendelkezik. A város közoktatási intézményeiben nem a közművelődési tevékenység az alapvető feladat, de minden intézmény pedagógiai programjában szerepel a művészeti nevelés.

Intézmény	Tanórai és tanórán kívüli kulturális művészeti tevékenység
Oroszlány Város Óvodái	<ul style="list-style-type: none"> • Csoportfoglalkozásokon: ének, meseolvasás, versek, mondókák tanulása, táncjátékok. • Manuális foglalkozások. • Báb és barkács munkacsoport. • Nemzeti és helyi óvodai ünnepek. • Helyi továbbképzések, bemutató foglalkozások. • Helyi kiállítások.
József Attila Általános Iskola	<ul style="list-style-type: none"> • A József Iskolában: balett osztályok alsó tagozatban. • Tanórai: Ének-zene, rajz, művészettörténet. • Szakkörök: énekkar, rajz és tánc. • Iskolai könyvtár. • Helyi továbbképzések, bemutató órák. • Helyi kiállítások. • Nemzeti és helyi iskolai ünnepek.
Ságvári Endre Általános Iskola	
Benedek Elek Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Általános Iskola, Előkészítő Speciális Szakiskola, Kollégium és Nevelési Tanácsadó	
Oroszlány Város Gimnáziuma és Szakképző Iskolája	

Valamennyi intézmény aktív résztvevője a városi rendezvényeknek, ünnepeknek.

Művészeti iskolák

A tánc és zeneművészeti hagyományok ápolásához sokoldalúan járul hozzá a több évtizede működő Bakfark Bálint Alapfokú Művészetoktatási Intézmény. Az iskolában a különböző zenei tanszakok mellett klasszikus balett és moderntánc tagozat is működik. Kihelyezett oktatást folytatnak a József Attila Általános Iskolában és Pusztavámon.

2006-ban alapítványi formában kezdte meg működését a Hébé Tánc-, Képző-, és Színművészeti Alapfokú Művészetoktatási Intézmény. Tevékenységében a tánctanítás az elsődleges, de sokan választják a képzőművészeti képzést is. 2 alsós évfolyamon népi játékot, néptáncot oktatnak.

A művészeti iskolai oktatás célja, hogy a maga sajátos eszközeivel, hangszeres oktatással, érzelmi és esztétikai neveléssel járuljon hozzá a sokoldalú, zeneileg (is) művelt, érett, kreatív személyiség kialakításához. Ennek megfelelően készültek el a művészeti iskolák pedagógiai programjai és helyi tantervei. Az iskolák biztosítják a művészeti ágak közötti átjárást. Nyári szakmai és szabadidős táboroztatásokat szerveznek több korosztálynak.

A város kulturális és egyéb rendezvényeinek aktív részvevője minkét iskola. Minden évben szerveznek önálló rendezvényeket is. A növendékek rendszeresen részt vesznek megyei, országos és nemzetközi versenyeken, ahonnan kimagasló sikerekkel térnek haza.

3.4. Kultúraközvetítést segítő egyéb intézmények, szervezetek

A közművelődés érdekében hagyományosan fontos tevékenységet végez a II. Rákóczi Klubkönyvtár, a Szlovák Tájház és a Bányászati Múzeum. A közel két évtizedig működő Bányász Klub Alapítvány, mely számos civil szervezetnek segítette munkáját és nyújtott épületében közösségi színteret, 2011-ben megszűnt.

Nem intézményekhez kötöttek, de szervezeti keretek szempontjából kiemelkedő szerepet töltenek be a rendszerváltást követően nagy számban megalakult alapítványok, egyesületek, klubok.

II. Rákóczi Ferenc Klubkönyvtár

1992-ben Oroszlány Város Önkormányzata a II. Rákóczi Ferenc Klubkönyvtár épületét, berendezési tárgyait és udvarát megállapodás alapján határozatlan időre a Falu - Hagyományörző és Kulturális Egyesület használatába adta. Költségvetési támogatás ellenében az Egyesület a közösségi igények, célok megvalósulása érdekében vállalta:

- ápolja és őrzi a szlovák hagyományokat, a nyelvi értékeket;
- kulturális összejöveteleket, rendezvényeket, fórumokat szervez.

Az intézmény helyet ad a szlovák nemzetiségű együtteseknek, szervezeteknek és az idősebb nemzedék által kedvelt szlovák klubnak.

Az Oroszlányi Szlovák Önkormányzattal nagyon jó az együttműködésük, közösen is szerveznek rendezvényeket, kiállításokat, koncerteket, szabadtéri programokat.

Szlovák Tájház

A Tájházat Oroszlány Város Önkormányzata a Szlovák Kisebbségi Önkormányzattal kötött megállapodás révén működteti. Az Alkotmány út 55. számú ház 1987 óta funkcionál múzeumként. A tájházat a településen gyűjtött tárgyakból válogatva a szlovák nemzetiség életére jellemző módon rendezték be. A kiállított tárgyak közül különösen érdekesek az egykori oroszlányi viseletet bemutató ruhadarabok és a mindennapi élet tárgyi eszközei, de az udvart keresztben lezáró pajtában a földművelés eszközei mellett szekér is látható. A lakóházzal szemben álló nyári konyha és az alatta lévő pince berendezése hűen mutatja be a tejgazdálkodás és a szőlőművelés hagyományos eszközkészletét. Az itteni lakosság

csekély jövedelme kiegészítése érdekében hamuzsírfozással, mészégetéssel, fuvarozással is foglalkozott. A kiállítás ezekről a mesterségekről is megemlékezik. A Tájházban a kiállítás mellett számos a hagyományokhoz kapcsolódó program is várja az érdeklődőket.

Oroszlányi Bányászati Múzeum

Az egykori XVI. aknán, a szénbányászat megkezdésének 40. évfordulója alkalmából 1979-ben nyílt meg a múzeum a látogatók előtt. Az intézmény, minden részében megújulva, 2001-től a XX-as aknán működik.

A kiállítás a 20. század második felének magyar szénbányászatát mutatja a látogatóknak. A XX-as akna eredeti állapotban megtartott létesítményei, a "földalatti bánya" bemutatására épített táró jellegű bánya makett, az

ásványgyűjtemény, a fejtési munkahelyei és bányagépei, a szabadtéri kiállítótér gépei és az egykori felolvasóban megépített bányászattörténeti kiállításrész betekintést nyújt a korszak szénbányászatába.

Műemlékeink

Oroszlányban igazán műemlék értékű alkotás nincs, hiszen a város fiatal. Mégis meg kell említeni egy-két alkotást, amely műemlékké válhat az idők folyamán. Ilyen a **Városkapu**, amely 1958-ban épült, és a formáját tekintve az országban talán egyedülálló **víztorony**, mely az 1960-as évek elején épült. A város főutcájára merőleges épületek oldalát különböző művészek által készített színes **grafittók** díszítik, valamint több képzőművészeti alkotás található a tereken, utcákon.

Oroszlány határában **Majkon** található a XVIII. századi, Közép-Európában is egyedülálló műemlék együttes, a kamalduli néma barátok kolostora, melyet barokk stílusban, de a rend szigorú reguláit idéző zárt alaprajzzal építettek. A toronyóra harangjai negyedóránként barokk korabeli dallamokat játszanak.

Az Oroszlányhoz közeli **vértesszentkereszt apátság** romjai csodálatos kirándulások célpontjai lehetnek az idelátogatók számára. Román kori építészetünk emléke az Oroszlány és Pusztavám közötti erdőben megbúvó egykori bencés monostor és templom maradványa.

Az elmúlt egy év során a megkérdezettek 64 %-a járt Majkon, 29 %-uk a Szlovák Tájházban, és 28 %-uk kereste fel a környék valamelyik nevezetességét (Várgesztes, Vértesszentkereszt, Vértes, stb.) és 5 %-uk nézte meg a Bányászati Múzeum kiállítását. A válaszadók 21 %-a a közelmúltban egyik helyi és környékbeli nevezetességet sem kereste fel.

Civil szervezetek

A civil szervezetek működése egyre meghatározóbb, részt vesznek a kultúra közvetítésében, a különböző korosztály szabadidejének hasznos eltöltésében éppúgy, mint ahogy a sport és a művészeti élet számos területén és elismerést hoznak a városnak. A különböző társadalmi rétegek és csoportok érdekeit érvényesítő, képviselő egyesületek, körök, alapítványok speciális törekvéseik mellett mindjobban erősítik a városban élők lokálpatriotizmusát.

A művészeti, hagyományörző területet felölelő civil szervezetek sok esetben magas színvonalú tevékenységükkel, rendezvényeikkel jól kiegészítik a város kulturális kínálatát.

Az egyének és a csoportok szabad részvétele, demokratikus joga érvényesül az oktató, képző, amatőr művészeti és más alkotó tevékenységet szolgáló egyesületek, alapítványok, klubok működésében, tevékenységében. Működésük tárgyi feltételeihez többnyire segítséget kapnak az önkormányzattól és intézményeitől.

Említést érdemel az a kezdeményezés, hogy egy-egy segítségre szoruló réteg, csoport támogatására előadásokat, hangversenyeket szerveznek az intézmények, szervezetek. A bevételt tehetséges növendékeknek, beteg gyermekeknek, illetve karitatív tevékenységet folytató szervezeteknek ajánlják fel.

A sokszínűség és differenciáltság miatt nehéz megmondani, hogy egy-egy megalakult szervezet valóban hova sorolható, mivel több szervezet egyszerre lát el oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális feladatokat. A több mint félszáz szervezet közül kiemelésre azon szervezetek kerülnek, melyek valamilyen formában közművelődési tevékenységet is folytatnak.⁶

Aisha Orientális Táncsoport
Amatőr Klub (zene, képzőművészet, irodalom)
Bányász Népdalkör
Bounce és Twirl Egyesület
Brána Táncgyűttes
Cirill Táncstúdió
C.D.F. Táncgyűttes
Evangélikus Ének- és Zenekar
Életreform Klub
Falu Hagyományőrző és Kulturális Egyesület
Fénnyel Festők Fotóklubja
FLAME Musical Társulat
Hölgy Klub
Kék-Duna Táncstúdió
Kertbarátok Köre
Kézműves Szakkör
Kistérségi Civil Egyeztető Fórum
Kridlovka Gyermekek Fúvószenekar
Magyar- Finn Baráti Kör
Mirandolina Alapítvány (tánc)
Monte Corona Műemlékvédő Egyesület
Nyugdíjas Értelmiségi Klub
Oroszlány Barátainak Köre
Oroszlányi Bányász Hagyományőrző Fúvószenekari Egyesület
Oroszlány és Térsége Civil Szervezeteinek Egyesülete
Oroszlányi Ifjúsági Klub
Pepecsvörk Foltvarrók Klubja
Rákóczi Szövetség Millenniumi Alapítvány
Rozmaring Népdalkör
Szlovák Klub
Szövőszakkör
Városi Civil Fórum
Városi Énekkar

⁶ A közoktatási intézmények alapítványai nem kerültek felsorolásra.

A város szervezeteinek nagy részét két „ernyőszervezet” fogja össze.

A **Városi Civil Fórum** 1995-ben jött létre és működik jelenleg is a Kölcsey Ferenc Művelődési Központ szakmai keretei között. A Civil Fórum a városban működő egyesületek, alapítványok, közösségek egymás tevékenységét megismerő nyilvánossági fóruma. Feladataként koordinálja, segíti a szervezeteket és közvetíti az önkormányzat, illetve más szervezetek felé.

Oroszlány és Térsége Civil Szervezetek Egyesülete 2005. márciusában alakult. Az egyesület fogja össze a városi és városkörnyéki szervezeteket. Folyamatosan, tevékenységeiket összehangolva tájékoztatják egymást, egyben megvalósítják érdekeik érvényesítését. Az egyesületet alkotó tagszervezetek a civil szféra valamennyi területét érintik. Tanácsadással, pályázatfigyeléssel, tréningekkel segítik saját tagjaik és más civilszervezetek munkáját.

Pályázati támogatással több éven keresztül 2011-ig működött a térség kulturális rendezvényeit és tevékenységét koordináló, a szakemberek információs találkozásait biztosító Közkincs kerekasztal.

Az Oroszlányon és a kistérségben működő szervezetekről ad tájékoztatást az Oroszlány és térsége „Civil szervezetek” című kiadvány.

A városi civil szervezetek munkájáról, működési feltételeikről négyévente tájékozik a képviselő-testület, ez legutóbb 2009-ben volt.

Testvérvárosi kapcsolatok ápolása

A város nemzetközi testvérvárosi kapcsolatai: Kuhmo (Finnország), Plochingen (Németország), Vágsellye (Szlovákia) és Konskie (Lengyelország).

Egyre élénkebb hatást fejtenek ki a közművelődés területén is. A kölcsönösen megvalósuló meghívások, programok számos lehetőséget teremtenek az oroszlányi művészeti együttesek, képzőművészek szereplőinek.

3.5. Nemzetiségi Önkormányzatok

Az **Oroszlányi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat** és a Magyarországi Szlovákok Szövetsége helyi szervezetének célja hagyományaik, kultúrájuk ápolása, szlovák anyanyelvük megőrzése, „e hazában szlovákként megmaradni”. Az elmúlt három évszázad során olyan sajátos értékek jöttek létre, melyek megismerése és megőrzése egyformán érdeke minden városlakónak. Településrészi és városi rendezvényeik, találkozóik szervezése során együttműködnek a Falu- Hagyományőrző és Kulturális Egyesülettel. A kisebbségi önkormányzat gondot fordít arra, hogy a nemzetiségüket érintő ügyekben a törvény biztosította jogaikkal éljenek, képviseljék a város szlovák lakosságát.

Közművelődési tevékenységeik közül az alábbiakat tartják legfontosabbnak:

- Kapcsolattartás az anyaországi testvértelepülésekkel.
- Együttműködés a helyi önkormányzattal, civil szervezetekkel, közművelődési intézményekkel és a budapesti Szlovák Intézettel.
- A magyar kultúrába beolvadó szlovák kultúra értékeinek felkutatása, megőrzése.
- Kulturális programok, hagyományos rendezvények szervezése, rendezése helyben és az anyaországban.
- A kiadványok megjelentetésével elsősorban a fiatalabb generációban az értékek tudatosítása, ápolása.
- Szlovák vallási kultúra hagyományainak felélesztése.

Az **Oroszlányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat** a romák képviselete mellett a roma hagyományokat is ápolja. A roma kultúra színes és változatos hagyományokból, szokásokból épül fel, ezt a sajátos roma identitást kívánják kutatni, megőrizni, megismertetni Oroszlány valamennyi polgárával. Fontosnak tartják annak kihangsúlyozását, hogy programjaikra származás nélkül várják az érdeklődőket. Programjaik célja a közös együtt gondolkodás, a másság elfogadtatása és megértése. Feladatuknak tekintik:

- A roma közösségi élet kibontakoztatását.
- A roma művészek számára alkotó és bemutatkozási lehetőségek biztosítását.
- Rendezvények szervezését.
- A város civil szférájával, intézményeivel és szervezeteivel folyamatos munkakapcsolat kiépítését.
- A Roma Önkormányzat irodájának klubként való működtetését.
- A cigány kultúra ápolásáért fáradozó személyek munkájának díjjal történő elismerését.
- Információs Szolgáltató Központ létrehozását.

3.8. Egyházak

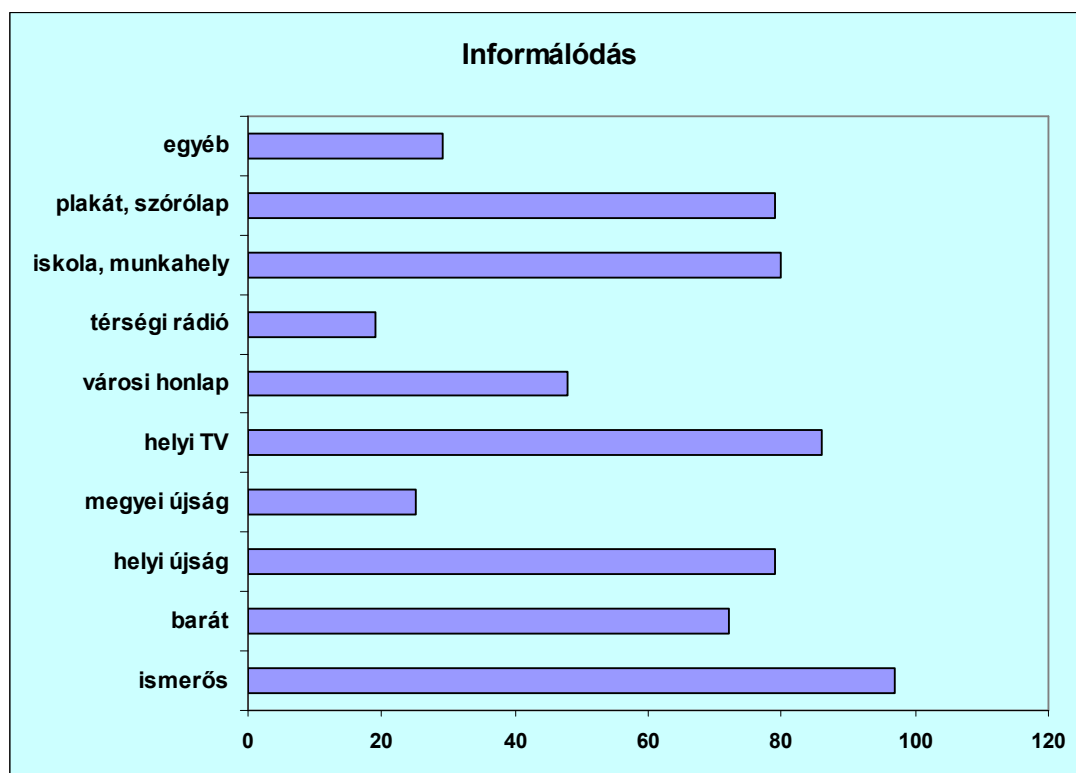
Míg az 1700-as években evangélikus hit dominált, ma már szinte valamennyi történelmi egyház jelen van a városban. A Római Katolikus Egyház, a Református Egyház, és az Evangélikus Egyház templomaiban kulturális célú rendezvényeket, koncerteket, kórus bemutatókat is szerveznek. Színvonalas műsoraikkal, zenei programokkal, kiállításokkal, egyházi és világi megemlékezéseikkel teszik teljessé ünnepeinket. Jelentős komolyzenei előadásokat rendez az ötven éve működő Evangélikus Ének - és Zenekar.

3.9. Média

Oroszlány város kommunikációjának megvalósításához a médiák teljes köre kedvező közzétételi feltételeket biztosít.

A város lakóira kiterjedő kommunikációs szolgáltatást folytató média:

- Oroszlányi Televízió
- Vértes Televízió
- Oroszlány Város Honlapja: <http://www.oroszlany.hu>
- Új Kéthetes: oroszlányi közéleti újság

IV. Célok, feladatok

A kulturális értékek megismerése, a hagyományok őrzése, a közösségi programok, együttműködések támogatása közös érdek. E közcél eredményes megvalósulása érdekében:

Alapvető célok:

1. A közművelődési intézmények működtetése, a differenciált kulturális szükségletek kielégítése az önkormányzati közművelődési szinterek biztosításával.
2. A szakmai szolgáltatás folyamatos fejlesztése.
3. A közösségi művelődéshez illetve a város hagyományainak ápolásához méltó, esztétikus környezet és infrastruktúra biztosítása, ennek lehetőség szerinti folyamatos fejlesztése.
4. A város kulturális sokszínűségének a megőrzése. A különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése.
5. Az egyetemes, a nemzeti és a nemzetiségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése.
6. Az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok, életminőséget és életésélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek megteremtése.
7. A társadalmi esélyegyenlőtlenség csökkentése.
8. A közművelődési feladatokat ellátó intézmények egymás közötti, és az önkormányzat felé irányuló kommunikációjának hatékonyabbá tétele.
9. A közművelődési feladatok ellátása során a folyamatos együttműködés a civil szervezetekkel, az egyházi szervezetekkel, a helyi médiával, az egyéni és helyi közösségi kezdeményezésekkel.
10. A helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése.
11. A feladatvállalás anyagi hátterének lehetőség szerinti biztosítása.
12. Oroszlány kistérségben betöltött kulturális szerepének növelése.
13. A kultúra sajátos eszközrendszerével az idegenforgalmi lehetőségek segítése.
14. A helyi társadalmi közösségek, kimagasló személyiségek tevékenységének elismerése (pl. díjakkal).

Feladatok

A közművelődéssel kapcsolatos feladatokat Oroszlány Város Önkormányzatának Képviselő-testülete és az SZMSZ-ében rögzítettek alapján, átruházott hatáskörben a Művelődési, Oktatási és Sport Bizottság és a Társadalmi és Sportcélú Pályázatokat Bíráló Bizottság gyakorolja. A közművelődési munka koordinálása és segítése a Polgármesteri Hivatal Jogi és Szervezési Osztályának feladataihoz tartozik.

Oroszlány Város Önkormányzata a központi és helyi jogszabályokban foglaltak alapján fenntartja és működteti a közművelődési intézményeit. Ennek során a Képviselő-testület:

1. Felülvizsgálja, és szükség szerinti módosítja a közművelődési intézmények alapító okiratait illetve dokumentumait.
2. Biztosítja az önkormányzati közművelődési intézmények működéséhez a személyi és tárgyi feltételeket.
3. Évente áttekinti a közművelődési intézmények éves beszámolóit.
4. Művelődési, Oktatási és Sport Bizottsága évente áttekinti a közművelődési intézmények által készített munkaterveket.
5. Társadalmi és Sportcélú Pályázatokat Bíráló Bizottsága évente felülvizsgálja a társadalmi célú pályázatok finanszírozási elveit.
6. Tájékozik az intézményvezetői megbízás lejártakor, a vezetői pályázat kiírása előtt az intézményvezetői beszámoló alapján a szakmai munka eredményességéről.

7. Figyelemmel kíséri az intézményi dolgozók továbbképzését.
8. Egyeztet az érintett intézményekkel, szervezetekkel az őket érintő kulturális döntések előkészítésében.
9. Segíti a közművelődési, közgyűjteményi archívum fejlesztését.
10. Biztosítja a programok közzétételét a helyi sajtóban, televízióban, a város honlapján.
11. Támogatja az igény szerint létrejövő Közművelődési Tanács munkáját.
12. A hatékony intézményrendszer működtetése érdekében szorgalmazza az ön- és belső ellenőrzés rendszeressé tételét.

Az intézmények, a civil szervezetek és az önkormányzat közös feladata:

1. A közművelődési intézmények fejlesztése a városi igényeknek megfelelően.
2. A pályázatok figyelése a külső források elnyerése érdekében.
3. A statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség határidőre történő teljesítése.
4. A városi és az iskolai könyvtárak állományainak növelése és korszerű multimédiás fejlesztése.
5. Programkínálat összeállítása a diákok nyári szabadidejének hasznos eltöltésére.
6. A nemzeti, helyi ünnepeink méltó megünneplése.
7. A szlovák kisebbségi kultúra ápolása, a nemzetiségi öntudat erősítése, hagyományörzés, a helyi kulturális örökség feltárása, bemutatása, a Tájház állagmegóvása.
8. A roma nemzetiség kulturális kibontakozásának segítése, támogatása.
9. A testvérvárosokkal történő kapcsolattartás segítése, erősítése.
10. A helyi értékek felkutatása, ápolása, lehetőségteremtés a helyi alkotóknak.
11. Olyan egyedi ötletek, kezdeményezések megvalósításának támogatása, amelyek növelik a város kulturális hírnevét.
12. Javaslat a képviselő-testület által adományozható díjak, elismerések odaítélésére.
13. Közösségi szintér biztosítása a kulturális esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében.
14. A kulturális szerep erősítése a kistérségben és a régióban.
15. A civil szervezetek tevékenységének négyévenkénti áttekintése.

Intézmények feladata:

1. Az éves munkaterv és beszámoló elkészítése, határidőre történő benyújtása.
2. A közművelődési dolgozók továbbképzésének szervezése.
3. A közművelődési közszolgáltatás lakossági igényeinek felmérése, színvonalas ellátása.
4. A különböző korosztályok bevonása a helyi kulturális életbe.
5. A pályázatok folyamatos figyelemmel kísérése, pályázati lehetőségek kihasználása.
6. A lakosság folyamatos tájékoztatása.
7. A további együttműködés a közoktatási intézményekkel, a civil szerveződésekkel, a kulturális feladatokat ellátó egyéb szervezetekkel.

V. A helyi szervezetekkel való együttműködés

Az önkormányzat a törvényben biztosított irányításon, törvényességi ellenőrzésen, külső szakértőkkel elvégzendő vizsgálaton túl valamennyi intézménnyel partneri kapcsolat kialakítására törekszik. A fenntartó szorgalmazza, hogy az intézmények ismerjék meg egymás munkáját. Vegyenek részt egymás rendezvényein, cseréljék ki egymással tapasztalataikat.

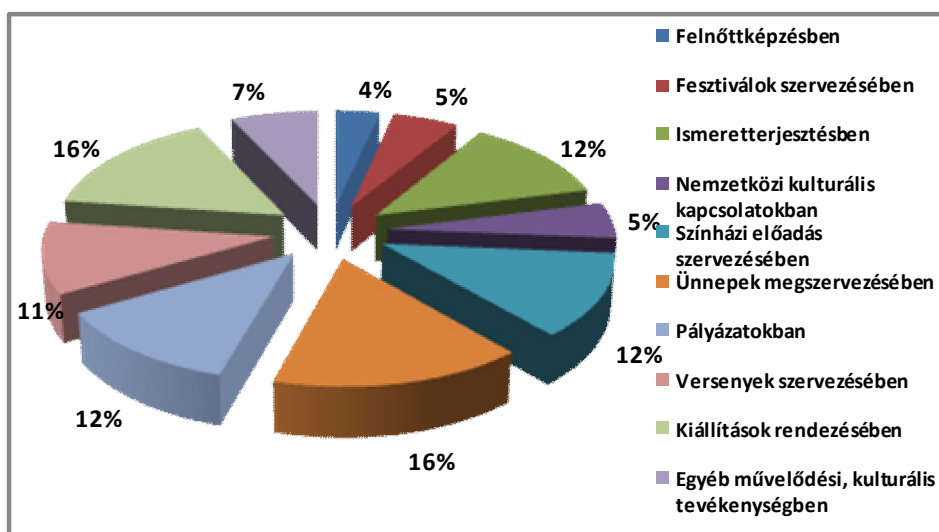
Az intézmények véleménye alapján az iskola és a közművelődési intézmények kapcsolata:

- „A Művelődési Központtal mindig jó munkakapcsolatot ápolunk.”
- „Erősen javuló és dinamikusan javítandó”
- „Iskolánk rendszeresen részt vesz az általuk rendezett programokon,- mozi, színház, kiállítások, könyvtárak.”
- „A kapcsolatoknak alapja a kölcsönösség kell, hogy legyen, - hiszen feladatunk több oldalon is kapcsolódik egymásba,- ami gazdasági téren is előre viheti együttműködésünket /terem bérlet, busz használat/.”
- „Mindenben partnerek, segítőkészek és nyitottak.”
- „Folyamatos, szoros, eredményekben gazdag.”

-„Nagyon jónak, partnerinek tartjuk.”

-„Javítandó, szükség lenn több aktivizálható pedagógusra. Az iskolák sok mindent próbálnak maguk megoldani, jó lenne a párhuzamosság elkerülése.”

Az intézmények leginkább az alábbi tevékenységekben működnek együtt:

Az önkormányzat és a civil szervezetek egymáshoz való viszonyukban különleges jogi helyzetben vannak. Az önkormányzatnak ezen egyesületek, szervezetek felett nincs közvetlen irányítási, rendelkezési joga és hatósági feladattal, jogkörrel sem rendelkezik.

2012-től új jogszabályok vonatkoznak a civil szervezetekre: A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény és Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény.

Mivel a civil szervezetek a tevékenységükkel a társadalom számára fontos feladatokat látnak el, ezért az önkormányzatnak szorgalmaznia kell az együttműködést az önkormányzati célok megvalósításában, ellátásában közreműködő szervezetekkel.

Az önkormányzatunk céljai elérése érdekében elsősorban a szervezetek koordinálását, támogatását, valamint a létesítmények működtetését és rendelkezésre bocsátását vállalja fel. Tudomásul véve, hogy ezen vállalásával közvetlenül nem, csak indirekt módon van lehetősége beavatkozni a civil élet irányításába.

Önkormányzati kitüntetések

Oroszlány Város Önkormányzata az önkormányzat jelképeiről, városi kitüntetés alapításáról, azok használatának rendjéről szóló 22/1991. (IX. 1.) Ör. rendeletében elismeri azoknak a munkáját, akik a város jó hírnevének öregbítése, a város lakosságának közösségi szellemi erősítése, alakítása, a lokálpatriotizmus serkentése céljából kiemelkedő tevékenységet végeznek.

Az önkormányzat által alapított kitüntetések:

"OROSZLÁNY VÁROS DÍSZPOLGÁRA" cím,

"OROSZLÁNYÉRT" vésetű aranygyűrű és

"OROSZLÁNYÉRT" elnevezésű kitüntető díszoklevél.

A kitüntetések alapítása óta a kulturális szférában tevékenykedők közül többen is elnyerték ezeket a megtisztelő címeket.

2004-2011. között Oroszlány Város Önkormányzata Civil elismerő oklevéllel ismerte el a civil élet, a közművelődés terén kimagasló tevékenységet végző személyek munkáját.

Civil szervezetek díja:

Az „Év Mecénása” díj 1998-tól kétévenként kerül átadásra a civileket támogató gazdasági szervezet vezetőjének.⁷

A „ZA OROSLANSKU KULTURU” díjat 2003 óta évente adományozzák annak a személynek aki sokat tett a szlovák kultúra és hagyományok ápolásáért.⁸

Képviselő-testületünk a kiemelkedő művészeti eredményeket elért növendékeket minden év őszén elismerésben részesíti. 2011-ben 8 pedagógus munkájának köszönhetően nemzetközi versenyen 59-en, országos versenyen 33-an, megyei versenyen további 8-an értek el dobogós helyezést.

VI. A kulturális terület finanszírozási rendszere

A kulturális terület finanszírozásának alapját a normatív állami hozzájárulás adja, amelyet az önkormányzatok a költségvetési törvény szerint közművelődési feladatellátásukhoz kapnak.

A közművelődési feladatok ellátására nem elegendő a fent említett állami hozzájárulás, szükség van önkormányzati kiegészítésre is:

- Oroszlány Város Önkormányzata a kötelező feladatait az éves költségvetésből támogatja, amelynek összege a költségvetési rendelet elfogadásával kerül meghatározásra.
- A nagyobb városi ünnepek, rendezvények finanszírozása a költségvetésben külön soron elkülönítve szerepelnek.

A közművelődés ellátásához pályázati források is rendelkezésre állnak. Ezek egy része általában utófinanszírozott és sok esetben önerő is szükséges.

A könyvtárak és közművelődési intézmények a helyi önkormányzaton keresztül érdekeltségnövelő támogatásra pályázhatnak.

A társadalmi szervezetek közművelődési tevékenységét programfinanszírozás keretében és pályázati rendszerben támogatja az önkormányzat.

Önkormányzatunk 2011-ben 6.870.000 Ft-tal támogatta a helyi civil szervezeteket.

További forrást jelenthetnek a saját bevételek, valamint a természetes és jogi személyek, szervezetek pénzügyi támogatásai.

VII. Összegzés

Oroszlány Város Önkormányzata fontosnak tartja a kulturális eredmények megőrzését, fejlesztését. Önkormányzatunk a helyi közművelődési feladatellátást intézményein keresztül biztosítja. Lehetővé teszi, hogy a közművelődés, mint szélesebb réteget érintő közügy az ellátandó feladatok között ténylegesen megjelenjen.

A képviselő- testület folyamatosan törekszik arra, hogy a művelődés tárgyi, technikai feltételei javuljanak. Pályázatokon (TÁMOP, érdekeltségnövelő stb.) keresztül több fejlesztés megvalósításához is hozzájárult.

Az önkormányzati rendszerben a kultúrához való viszonyulás az összetett politikai-, gazdasági intézményrendszerben ölt testet. Nagy dilemmát jelent, hogy a közművelődés szakmai eszköztárát és kapacitását mozgósítva tudunk-e hatékony kulturális választ adni a társadalmi változásokra, a gazdasági szerkezet átalakulására, az európai integrációs folyamat követelményeire, az informatikai robbanás kihívásaira.

A város lakossága a mindennapi életviszonyai, tapasztalatai alapján minősíti a kulturális döntéseket és fejlesztési programok hatékonyságát. A közművelődés jövője, a jövő közművelődése nem csak a politikán, a döntéshozói és pénzügyi eliten múlik, hanem legalább ilyen mértékben magának a

---

⁷ Alapította: Oroszlány Barátainak Köre

⁸ Alapította: Falu - Hagyományörző és Kulturális Egyesület

kulturális (közművelődési) értelmiségnek a reform és innovációs érzékenységén, szakmai önismeretén, önkritikáján, kreativitásán.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A kulturális koncepció érvényessége: 2010-2014.

A közművelődési koncepciót a Képviselő-testület fogadja el és hagyja jóvá, megvalósulásáért az Önkormányzat vállal garanciát.

Az intézkedési terv elfogadása:

